

Sotsiaalministeerium

Info@sotsiaalministeerium.ee

Meie: 23.09.2026 nr 81

Justiits-ja Digiministeerium

Info@justdigi.ee

Päring tahtevastase paigutamise ja ravi kohaldamise statistika saamiseks

Eesti Puuetega Inimeste Koda (EPIKoda) koostab ülevaadet puuetega inimeste olukorrast ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni (edaspidi konventsioon) täitmise kohta.ⁱ Palume selleks teavet psüühikahäirega inimeste nõusolekuta kinnisesse asutusse paigutamise ja ravi kohta aastatel 2020–2025.

Psüühikahäirega inimeselt saab Eestis tema tahte vastaselt vabaduse võtta kolmel viisil:

1. tahtest olenematu ravi korras psühhiaatrilise abi seaduse alusel;
2. nõusolekuta paigutamine ööpäevaringsele erihooldusteenusele sotsiaalhoolekande seaduse alusel;
3. psühhiaatriline sundravi kohaldamisega karistusseadustiku alusel.

Kahel esimesel juhul otsustab paigutamise kohus hagita menetluses (tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 533) ning paigutamise alused on sarnased. Sundravi puhul tuleb kõigepealt tuvastada selle eeldused: isik on toime pannud õigusvastase teo ja oli teo ajal süüdimatu. Kui eeldused on täidetud, hindab kohus, kas isik on ohtlik ja vajab psühhiaatrilist ravi.

Kõigil kolmel juhul on tegemist äärmusliku meetmega, mis piirab inimese enesemääramisõigust ja autonoomiat maksimaalsel võimalikul määral. Konventsiooni artikli 14 lõike 1 järgi peab riik tagama, et puuetega inimestel on teistega võrdselt õigus vabadusele

ja isikupuutumatusetele, et neilt ei võeta vabadust ebaseaduslikult ega meelevaldselt ning et puue ei oleks kunagi vabaduse võtmise aluseks. ÜRO puuetega inimeste õiguste komitee soovitas 2021. aastal Eestil vaadata läbi ja tunnistada kehtetuks normid, mis lubavad võtta vabaduse puude ja tajutud ohtlikkuse tõttu, ning taastada psühhosotsiaalse puudega inimeste õigus vabadusele teistega võrdsetel alustel.

Kuni kehtiv õigus paigutamist lubab, peab riik tagama, et kohtumääruse saanud inimene jõuab teenusele viivitamata.

EPIKoda esindab katuseorganisatsioonina psüühika- ja intellektipuudega inimeste huve ning nõustab inimesi ka üksikjuhtumitel. Sageli puudutavad pöördumised just kinnisesse asutusse paigutamist: inimese õigusi menetluses, õigusabi kättesaadavust, õigust taotleda paigutamise lõpetamist, ohtlikkuse ja ravivajaduse hindamist, praktikat ning aluseid. Riiklik statistika aitab meil hinnata, kas üksikjuhtumites nähtud probleemid on süsteemsed ning kuidas on järgitud Komitee poolt antud soovitusi.

Arvestades eelnevat palume esitada andmed aastate kaupa ning eraldi iga kolme menetluse kohta (tahtest olenematu ravi, nõusolekuta paigutamine ööpäevaringsele erihooldusteenusele, paigutamine sundravi korras).

1. Esitatud taotluste arv ja rahuldatud taotluste arv, eristades esialgse õiguskaitse korras paigutamist ja korralist menetlust ning esma-ja pikendamistaotlusi.
2. Kohtu määratud tähtaeg ja paigutamise tegelik kestus.
3. Lõpetamiste arv ja lõpetamise alus (tähtaja möödumine, taotlus vm). Kui paigutamine lõpetati enne tähtaega taotluse alusel, palume märkida, kes taotluse esitas (inimene ise, lähedane, eestkostja, teenuseosutaja, kohalik omavalitsus vm).
4. Mitu kohtumäärust jäi täitmata või täideti hilinemisega kohtade puudumise tõttu, millisele teenusele inimene ooteajal suunati ja kui pikk oli ooteaeg.
5. Prognoos järgmiseks kaheks aastaks: eeldatav paigutamiste arv ja olemasolevate kohtade arv.

Eelistame andmeid tabelina koos täiendavate selgitustena. Kui osa andmetest on mõne teise asutuse valduses (nt kohtute infosüsteem), palume päring neile edastada. Kui mõnda statistilist näitajat või teavet ei koguta, on ka see teave meile oluline, mistõttu palume ka sellest teada anda.

Lugupidamisega

(digitaalselt allkirjastatud)

Maarja Krais-Leosk

Tegevjuht

Kristi Rekand

Kristi.rekand@epikoda.ee; Tel: 6715909

Jurist

ⁱ https://epikoda.ee/wp-content/uploads/2025/09/EPIK_variraport_webi.pdf